

УДК 327.51 НАТО+327 (479.24)

Олена Вовк

СПІВПРАЦЯ АЗЕРБАЙДЖАНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ З НАТО (2008-2013 рр.)

Південний Кавказ є регіоном, в якому перетинаються інтереси багатьох акторів міжнародних відносин, що обумовлено геополітичною та гео економічною значимістю цієї території. Поряд із цим, дана територія характеризується і високим конфліктним потенціалом, який пов'язаний з наявними тут невирішеними суперечками: грузинсько-південно-осетинською, грузинсько-абхазькою і нагірно-карабаською.

Азербайджан, який є територіально найбільшою й економічно найбагатшою державою Закавказзя, прагне використати своє вигідне положення й отримати від цього певні зовнішньополітичні дивіденди. Актуальним для держави постає питання підтримки власної та регіональної безпеки, які Азербайджан намагається вирішити шляхом підтримки зовнішньополітичних контактів з багатьма суб'єктами міжнародного права, одним із яких і є Організація Північноатлантичного договору. В умовах російської підтримки Вірменії у тліючому конфлікті за Нагірний Карабах, розвиток співпраці з альянсом набуває ключового значення.

Тема співробітництва Азербайджану з Організацією Північноатлантичного договору є недостатньо висвітленою у вітчизняній і зарубіжній літературі та носить, як правило, епізодичний характер. Із числа фахівців доцільно виділити наукові доробки професора М. Дорошка [1], який займається дослідженням зовнішньополітичного курсу пострадянських держав, однією з яких і є Азербайджан; праці С. Чернявського [2], які присвячені зовнішній політиці Азербайджанської Республіки, спільну роботу В. Захарова та А. Арешева [3], яка пов'язує воедино контакти Азербайджану з НАТО і ситуацію у Нагірному Карабаху, а також щорічник Інституту Кавказу, який виходить у світ під редакцією О. Іскандеряна [4].

Виходячи із епізодичності розкриття

теми автор поставила за мету презентацію параметрів співпраці Азербайджанської Республіки з НАТО у 2008-2013 рр.

Початком діалогу Азербайджану з НАТО став 1992 рік, коли ця закавказька держава стала учасником Ради північноатлантичного співробітництва (з 1997 року – Рада євроатлантичного партнерства). За президенства Г. Алієва (1993-2003 рр.) серед ключових векторів зовнішньої політики Азербайджану був розвиток співпраці з європейськими та євроатлантичними структурами. Зокрема, у другій половині 1990 –х рр. Азербайджан уклав угоду про співпрацю з НАТО у рамках Ради Євроатлантичного партнерства за програмою «Партнерство заради миру». Наступником Г. Алієва став І. Алієв, який продовжив реалізовувати закладену зовнішньополітичну стратегію держави [5].

15 квітня 2008 р. в Азербайджані були організовані чергові вибори очільника держави. 88,73% голосів азербайджанських виборців було віддано І. Алієву – сину третього Президента держави Г. Алієва [6].

Вже 17 квітня місія ОБСЄ та Бюро демократичних інститутів і прав людини представила свій звіт про якість проведених виборчих перегонів, заявивши, що вони ознаменували значний прогрес у напрямку відповідності міжнародним стандартам. При цьому було наголошено, що вибори не відповідали деяким зобов'язанням Азербайджану у рамках ОБСЄ [7]. Спостерігачі європейських держав і США відзвітували, що ці президентські вибори були більш демократичними, аніж попередні [8].

Не дивлячись на всю критику, яка прозвучала з вуст міжнародних спостерігачів, результати виборів очільника Азербайджанської Республіки були визнані всім міжнародним співтовариством.

Привітав І. Алієва з перемогою й очільник НАТО Я. де Хооп Скеффер, який на-

голосив, що Азербайджан є давнім і цінним партнером Альянсу [9].

Стосовно зовнішньополітичної стратегії держави після виборів, то вона не зазнала трансформацій: курс Баку на розвиток зовнішніх відносин «по всім азимутам» був збережений. Це означало, що держава продовжуватиме нарощувати співпрацю і з Північноатлантичним альянсом, з метою набуття повноправного членства у ньому. У даному контексті, доцільно звернутися до оновленого варіанту Концепції національної безпеки Азербайджану, яка була представлена за рік до виборів – у 2007 році. Зокрема, у документі задекларовано: «Азербайджанська Республіка переслідує стратегічну мету інтеграції в європейські та євроатлантичні політичні, економічні, безпекові й інші структури.

Республіка спільно з НАТО працює над усуненням нестабільності, конфліктів і загроз в європейському та євроатлантичному просторі та має намір розділити тягар побудови єдиної системи безпеки в Європі та регіоні, в якому вона розташована, без географічної та політичної дискримінації».

У розрізі оборонної політики Азербайджану однією з п'яти цілей було «продовження участі у відповідних механізмах Програми НАТО «Партнерство заради миру», здійснення на взаємовигідних умовах двостороннього та багатостороннього військового співробітництва з державами НАТО й іншими країнами-партнерами» [10].

Вже 8 березня 2008 р. Спеціальний Представник Генерального Секретаря НАТО на Кавказі та у Центральній Азії Р. Сіммонс здійснив візит до Баку. В азербайджанській столиці чиновник зустрівся з Президентом Азербайджану І. Алієвим. Провідними темами зустрічі стали: хід проведення миротворчої операції в Афганістані, питання забезпечення енергетичної безпеки, приєднання до НАТО нових членів тощо. Також пан Р. Сіммонс офіційно запросив І. Алієва на Бухарестський саміт НАТО, проведення якого було заплановано на квітень того ж року. Представник НАТО додав, що якщо Азербайджан офіційно висловить своє бажання стати членом Організації Північноатлан-

тичного договору, то альянс буде готовий розглянути таку пропозицію [11]. Проте на той час такої заяви з вуст глави Азербайджану не пролунало.

Вже незабаром, 2-4 квітня 2008 року був організований Бухарестський саміт Північноатлантичного Альянсу. На порядку денному форуму були такі питання як: військові операції НАТО в Афганістані та Косово, розширення НАТО, подальша трансформація НАТО, боротьба з кібертероризмом, енергетична безпека, зміцнення зв'язків НАТО з партнерами поза кордонами євроатлантичного регіону – в Північній Африці, на Близькому Сході та в Азії.

На урочистому обіді у парламентській будівлі Бухареста, на якому були присутні глави держав та урядів країн-членів Альянсу, свою промову виголосив І. Алієв. Зокрема, він сказав про активну участь азербайджанських миротворчих сил у міжнародних антитерористичних операціях, підкресливши необхідність продовжувати таку діяльність. У даному контексті, азербайджанський лідер зацентрував увагу на тому внеску, який належить Азербайджану для розвитку та підтримання безпеки в Афганістані.

Друга можливість виступити була нададена І. Алієву у рамках засідання Ради євроатлантичного партнерства. Президент наголосив на тому, що співпраця Азербайджану з НАТО посідає важливе місце у зовнішній політиці та політиці безпеки республіки. Він високо оцінив політичний діалог і практичне співробітництво у рамках Плану дій щодо індивідуального партнерства між НАТО й Азербайджаном. Приділивши особливу увагу темі врегулювання карабаської проблеми, І. Алієв підкреслив, що цей конфлікт становить загрозу не тільки регіональній, а й євроатлантичній безпеці. «Конфлікт може бути вирішений тільки у рамках територіальної цілісності Азербайджану, з виведенням усіх вірменських збройних формувань із окупованих земель і поверненням вимушених переселенців у свої будинки у Нагірному Карабасі й інших окупованих районах, з умовою гарантії їх безпеки», – заявив президент [12].

Підсумковим документом саміту стала

Бухарестська декларація. З-поміж п'ятдесяти її статей, присутня згадка й про Азербайджан, зокрема у контексті питання його територіальної цілісності. «Ми, глави держав та урядів країн-членів Північноатлантичного Альянсу, занепокоєні продовженням регіональних конфліктів на Південному Кавказі та у Республіці Молдова. Наші народи визнають територіальну цілісність, суверенітет і незалежність Вірменії, Азербайджану, Грузії та Молдови. Враховуючи дані принципи, ми підтримуємо зусилля з мирного врегулювання цих регіональних конфліктів», – сказано у документі [13].

У серпні 2008 року світ сколихнула звістка про початок російсько-грузинської війни. Війна, яку прогнозували, про яку попереджали, але повірити в яку було все ж таки важко.

Враховуючи той факт, що у межах Південного Кавказу є ще один осередок напруження – протистояння між Азербайджаном і Вірменію за Нагірний Карабах – першочерговим завданням міжнародної спільноти було втримати ці держави від можливого розпалювання двосторонньої напруженості, яка могла виникнути на фоні військових дій Росії проти Грузії. Різні підходи до інтерпретації цих подій не додавали оптимізму. Зокрема, глава прес-служби Міністерства закордонних справ Азербайджану Х. Ібрагім 8 серпня виступив з заявою, що «Азербайджан однозначно визнає територіальну цілісність Грузії», додавши, що «Грузія має всі підстави відновити свою територіальну цілісність, що підтверджено Статутом ООН. Тому діяльність Грузії відбувається у рамках міжнародного права» [14].

На противагу йому 22 серпня президент Вірменії С. Саргсян в інтерв'ю австрійській газеті «Der Standart» про перебіг російсько-грузинської війни заявив: «Ці події також показали, що подібні конфлікти мають бути врегульовані на основі вільного волевиявлення народів, що борються за самовизначення, інакше ми неминуче станемо свідками етнічних чисток і нехтування міжнародним гуманітарним правом» [15].

Не дивлячись на таку дихотомію позицій, розгортання нагірно-карабаського

конфлікту не відбулося. Проте з цього часу міжнародне співтовариство (у тому числі й НАТО) з новою силою почало піднімати питання врегулювання азербайджансько-вірменського протиріччя.

Азербайджан продовжував нарощувати співпрацю з Альянсом. 8 вересня 2008 року стало датою затвердження другого Індивідуального плану дій партнерства між Азербайджаном і НАТО, виконання якого охоплювало період 2008-2009 рр. (прийняття першого датується 7 березня 2004 р.) [16].

29 квітня 2009 р. І. Алієв здійснив візит до Брюсселю. Там президент цієї кавказької держави взяв участь у засіданні Північноатлантичної ради, а також провів двосторонню зустріч з Генеральним Секретарем НАТО Я. де Хооп Скеффером. Ці перемовини були присвячені обговоренню регіональної ситуації, енергетичної безпеки та майбутніх взаємин Азербайджану з НАТО.

Тоді ж І. Алієв виголосив промову, в якій наголосив на тому, що Азербайджан проводить політику політичних та економічних перетворень. Зв'язки НАТО – Азербайджан, ним були названі такими, що грають важливу роль у загальних політичних перетвореннях у самій країні.

У свою чергу, очільник альянсу назвав Азербайджан цінним партнером НАТО, а також значущою країною у контексті питання енергетичної безпеки. Окрім цього, ним було високо оцінено вклад, який здійснює ця держава для врегулювання ситуації в Афганістані [17].

8 червня 2010 року Міллі Меджлісом Азербайджану була прийнята Воєнна стратегія держави. У документі є згадка про необхідність продовження співробітництва з НАТО на основі взаємних інтересів. При цьому документ не окреслив в якості азербайджанських військових союзників ні одну державу, і ні один військово-політичний блок.

7 листопада 2010 року були організовані парламентські вибори у державі. Їх результатом стало те, що ні одна із головних опозиційних сил не отримала місць в однопалатному парламенті Азербайджану – Міллі Меджлісі [18].

Спостерігачі Організації з безпеки та співробітництва в Європі, Парламентської Асамблеї Організації з безпеки та співробітництва в Європі та Парламентської Асамблеї Ради Європи заявили про наявність порушень під час цих виборів [19]. У свою чергу, представник Державного Департаменту США Ф. Кроулі назвав ці парламентські переговори такими, що не відповідають міжнародним стандартам [20].

У листопаді 2010 року у Лісабоні був організований черговий саміт Північноатлантичного Альянсу. Вже, традиційно, присутньою на ньому була азербайджанська сторона. Задля справедливості є необхідність зазначити, що вірменський лідер С. Сарксян відмовився від участі у ньому, пояснивши своє рішення наявним у проекті резолюції саміту формулювання про дотримання принципу територіальної цілісності держави Азербайджану як основи для вирішення нагірно-карабаського конфлікту [21].

Проте не дивлячись на такий протест з боку Вірменії, у Лісабонській декларації наявні положення про підтримку територіальної цілісності, незалежності та суверенітету як Вірменії, так і Азербайджану, а також задекларовано намір продовжувати підтримувати зусилля з мирного врегулювання двостороннього конфлікту між цими державами навколо Нагірного Карабаху [22].

Найбільш вагомою подією системи співробітництва Азербайджану з НАТО у 2011 році стало ухвалення третього Плану дій індивідуального партнерства. Доцільно звернути увагу на те, що виконання умов попереднього варіанту цього документу тривало до 2009 р. Затягування часу з підписанням третього пов'язано невиконання всіх прописаних умов, зокрема, у галузі забезпечення демократичного контролю над збройними силами, підвищення громадянського контролю над ними тощо [23].

У травні 2012 р. у Чикаго перші особи 28 держав-членів Північноатлантичного Альянсу та делегації 13 держав-партнерів зустрілися у рамках чергової 25-ї зустрічі. На цьому форумі, окрім питань стосовно протиракетної оборони та ситуації в Афганістані, була приділена увага темам, що

безпосередньо пов'язані з інтересами держав Південного Кавказу (можливе членство Грузії у НАТО та позиція альянсу щодо невіршених конфліктів пострадянського простору). Як наслідок, у Чиказькій декларації містяться заклики до всіх сторін-учасників заморожених конфліктів «бути конструктивними та проявити політичну волю для їх мирного вирішення з повагою існуючих переговорних форматів», а також заклики «уникати кроків, здатних підірвати регіональну безпеку та стабільність».

Альянс залишився прихильним підтримці «територіальної цілісності, незалежності та суверенітету Вірменії, Азербайджану, Грузії та Республіки Молдова», і закликав продовжити «підтримувати зусилля у напрямку мирного врегулювання цих регіональних конфліктів на основі принципів і норм міжнародного права, Статуту ООН і Заключного Гельсінського Акту» [24].

9 жовтня 2013 р. відбулися вибори глави Азербайджанської Республіки. 84,54% підтримки електорату отримав І. Алієв. Завдяки поправкам до Конституції республіки, прийнятим на референдумі у 2009 році, президент Азербайджану отримав право бути обраним на пост очільника держави необмежену кількість разів [25].

Міжнародні спостерігачі досить неоднозначно оцінили рівень проведення цієї президентської гонки. Зокрема, глави місій спостерігачів від СНД, Парламентської Асамблеї Ради Європи та Європейського парламенту оголосили, що вибори були вільними, демократичними та забезпечили право громадян на вільне волевиявлення. У свою чергу, спостерігачі від ОБСЄ зафіксували серйозні недоліки в організації виборів: за їх даними, на 58% виборчих дільниць були порушення під час безпосереднього підрахунку голосів; існували обмеження свободи слова та зібрань, а також нерівний доступ до засобів масової інформації кандидатів [26]. Державний Департамент США назвав президентські вибори в Азербайджані такими, що «не відповідають міжнародним стандартам» [27].

Не дивлячись на таку двозначність в оцінці виборів, співпраця з Азербайджаном не була ні перервана, ні заморожена жодним суб'єктом міжнародних відносин.

Таким чином, співробітництво між Азербайджанською Республікою та Організацією Північноатлантичного договору протягом 2008-2013 рр. успішно розвивалося. Головними факторами, що визначили напрямок цієї співпраці стали президентські вибори в Азербайджані 2008 та 2013 років, результатом яких стало не лише залишення на посаді І. Алієва, а й сталість зовнішньополітичного курсу країни, одним із яких залишився євроатлантичний. Також мали місце парламентські вибори, результат яких не привніс у зовнішньополітичну стратегію держави ніяких змін, адже ключові опозиційні партії не отримала ні одного депутатського мандата у новому парламенті. Цікавим фактом стало те, що при наявності серйозних порушень під час цих виборів, ні один суб'єкт міжнародних відносин не заморозив і не припинив співпрацю з Азербайджаном.

Крім того, демонстрацією намірів підтримувати контакти з НАТО стали такі документи як Концепція національної безпеки та Воєнна доктрина Азербайджану.

Видається, що часто Азербайджан використовує трибуну НАТО для чергового педалювання теми нагріно-карабаського конфлікту. Це можна було спостерігати протягом Бухарестського, Лісабонського, Чиказького й Уельського самітів альянсу. Підсумкові документи цих зустрічей містили пункти про визнання територіальної цілісності Азербайджану, а також у них був задекларований заклик вирішувати конфлікти, до числа яких входить і нагріно-карабаський, мирним шляхом. Таким чином, держава отримує чергову порцію підтримки з боку альянсу. Зі свого боку, Азербайджан активно бере участь в операціях Альянсу в Афганістані та Косово, куди держава відрядила власні контингенти.

Російсько-грузинська війна 2008 року зацентрувала увагу світу на невирішених конфліктах пострадянського простору, одним із яких і є нагріно-карабаський. Дана подія стала каталізатором нового витка взаємовідносин Азербайджан-НАТО, в яких провідну роль стало відігравати питання врегулювання цієї азербайджансько-вірменської територіальної суперечки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дорошко М. Геополітичне середовище та геополітична орієнтація країн СНД: навчальний посібник для вузів / Микола Дорошко, Наталя Шпакова. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 204 с.
2. Чернявский С. Десять лет истории Азербайджана: 2003-2013 / Станислав Чернявский. – М.: ФЛИНТА, 2013. – 400 с.
3. Захаров В. Сотрудничество Азербайджана с НАТО и ситуация в Нагорном Карабахе: этапы, намерения, результаты / Владимир Захаров, Андрей Арешев. – М.: Русская панорама, 2008. – 92 с.
4. Кавказ-2008. Ежегодник Института Кавказа / Н. Искандарян, С. Минасян, А. Хачатрян / Под ред. Александра Искандаряна. – Ер.: Институт Кавказа, 2010. – 211 с.; Кавказ-2010. Ежегодник Института Кавказа / Н. Искандарян, С. Минасян, А. Хачатрян / Под ред. Александра Искандаряна. – Ер.: Институт Кавказа, 2010. – 172 с.
5. Дорошко М. Геополітичне середовище та геополітична орієнтація країн СНД: навчальний посібник для вузів. – С.141.
6. Абдуллаева С. Азербайджан выбрал. Алиев остается / Севиндж Абдуллаева, Виктор Шульман // Эхо планеты, 2008. – С.14.
7. Azerbaijan, Presidential Election (15 October 2008): Final Report [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Організації з безпеки та співробітництва в Європі. – Режим доступу: <http://www.osce.org/odihr/elections/azerbaijan/35625?download=true>
8. Nichol J. Azerbaijan's October 2008 Presidential Election: Outcome and Implications / Jim Nichol [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Федерації американських науковців. – Режим доступу: <http://fas.org/sgp/crs/row/RS22977.pdf>
9. Statement by the NATO Secretary General on the presidential elections in Azerbaijan [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Організації Північноатлантичного договору. – Режим доступу: <http://www.nato.int/docu/pr/2008/p08-130e.html>
10. National security concept of the Republic of Azerbaijan [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Міністерства закордонних справ Азербайджанської Республіки. – Режим доступу: http://www.mfa.am/u_files/file/doctrine/Doctrineeng.pdf
11. Кавказ-2008. Ежегодник Института Кавказа / Н. Искандарян, С. Минасян, А. Хачатрян / Под ред. Александра Искандаряна. – Ер.: Институт Кавказа, 2010. – С.186-187.
12. Захаров В. Сотрудничество Азербайджана с НАТО и ситуация в Нагорном Карабахе: этапы, намерения, результаты. – С.78.
13. Bucharest Summit Declaration [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Організації Північноатлантичного договору. – Режим доступу: http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_8443.htm
14. Кавказ-2008. Ежегодник Института Кавказа. – С.9.
15. Интервью Президента Сержа Саргсяна австрийской газете «Der Standart» [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Президента Вірменії. – Режим

доступу: <http://www.president.am/ru/interviews-and-press-conferences/item/2008/08/23/news-11/>

16. Чернявский С. Десять лет истории Азербайджана: 2003-2013. – С.286.

17. Рабочий визит Президента Азербайджана Ильхама Алиева в Королевство Бельгия // Бакинский рабочий. – 2009. – 1 мая. – С.1.

18. Кавказ-2010. Ежегодник Института Кавказа. – С.107.

19. Azerbaijan, Parliamentary Election (7 November 2010): Final Report [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Організації з безпеки та співробітництва в Європі. – Режим доступу: <http://www.osce.org/odihr/elections/azerbaijan/75073?download=true>

20. Crowley P. Parliamentary Elections in Azerbaijan / Philip Crowley [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державного Департаменту США. – Режим доступу: <http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2010/11/150666.htm>

21. Президент Армении бойкотирует саммит НАТО [Електронний ресурс] // Кавказский узел. – 2010. – 19 ноября. – Режим доступу: <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/177265/>

22. Lisbon Summit Declaration [Електронний ре-

сурс] // Офіційний сайт Організації Північноатлантичного договору. – Режим доступу: http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_68828.htm

23. Чернявский С. Десять лет истории Азербайджана: 2003-2013. – С.346.

24. Chicago Summit Declaration [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Організації Північноатлантичного договору. – Режим доступу: http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_87593.htm

25. Кравченко В. Алиев отримав третій строк / Володимир Кравченко // Дзеркало тижня. – 2013. – №37. – 11 жовтня. – С.8-9.

26. Печончик Т. Выборы в Азербайджане: застой времен Алиева / Татьяна Печончик [Електронний ресурс] // Lb.ua. – 2013. – 18 октября. – Режим доступу: http://world.lb.ua/news/2013/10/18/234284_vibori_azerbaydzhane_zastoy_vremen.html

27. Harf M. Azerbaijan Presidential Election / Marie Harf [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державного Департаменту США. – Режим доступу: <http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2013/10/215283.htm>

Вовк Олена *Співробітництво Азербайджанської Республіки з НАТО (2008-2013 рр.)*

Стаття репрезентує ключові події системи відносин Азербайджан-НАТО у 2008-2014 рр. Автор проаналізував значення внутрішніх факторів, Бухарестського, Лісабонського, Чиказького самітів Організації Північноатлантичного договору та російсько-грузинської війни щодо співробітництва Азербайджану з Північноатлантичним Альянсом.

Ключові слова: саміт, Азербайджан, НАТО, нагірно-карабаський конфлікт

Вовк Елена *Сотрудничество Азербайджанской Республики с НАТО (2008-2013 гг.)*

В статье представлены ключевые события системы отношений Азербайджан-НАТО в 2008-2013 гг. Автор проанализировал значение внутренних факторов, Бухарестского, Лиссабонского, Чикагского саммитов Организации Североатлантического договора и российско-грузинской войны относительно двухстороннего сотрудничества Азербайджанской Республики с Североатлантическим Альянсом.

Ключевые слова: саммит, Азербайджан, НАТО, нагорно-карабахский конфликт

Vovk Olena *Cooperation between Republic of Azerbaijan and NATO (2008-2013)*

In this article key events of the NATO-Azerbaijan relations during the period from 2008 to 2013 are presented. The author analyzed the importance of internal factors, Bucharest, Lisbon, Chicago Summit of North Atlantic Treaty Organization and the Russian-Georgian war for bilateral cooperation between Azerbaijan and the North Atlantic Alliance.

Keywords: summit, Azerbaijan, NATO, Nagorno-Karabakh conflict

Рецензенти:

Кринко Є.Ф., д.і.н., професор

Шевчук О.В., д.політ.н., професор

Надійшла до редакції 21.12.2013 р.